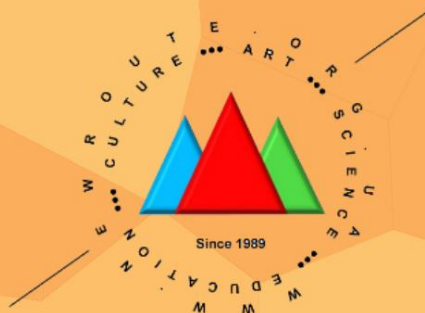

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ + КОНФЕРЕНЦІЯ • 2025

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

СГ НТМ «Новий курс»

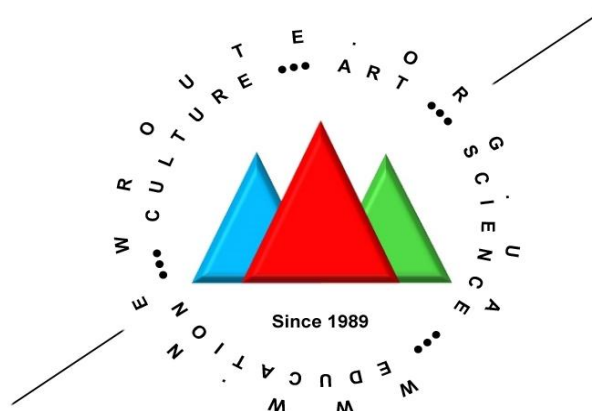
КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ + КОНФЕРЕНЦІЯ • 2025

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

ISBN 978-617-7886-69-2

DOI: 10.61718/mon202502

Publisher ID: 7886

ДИНАМІКА ТА СПЕЦИФІКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Колективна монографія

Харків • СГ НТМ «Новий курс» • 2025

УДК 001:1

Д44

Динаміка та специфіка сталого розвитку суспільства: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 116 с.

ISBN 978-617-7886-69-2

DOI: 10.61718/mon202502

www.newroute.org.ua

Рецензенти

Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»

Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славистичної філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Рекомендовано до друку вченою радою наукової установи
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс»
(протокол № 2мн-2025 від 01.03.2025)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій,
освітній, творчій, інформаційній сфері з 1989 року.

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:

ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers.

Ідентифікатор видавця 7886. www.newroute.org.ua

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. Досліджуються проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, охорона здоров'я, соціальна робота, соціальне забезпечення, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики. Колективна монографія оприлюднюється за результатами проведення науково-практичної конференції «Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє», участь дистанційна, 27 лютого – 1 березня 2025 року, м. Харків, Україна. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів автори отримують електронні сертифікати. Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2025

© Автори, 2025

Зміст

Стор.

Передмова.	...	6
Розділ перший.		
Освітні, культурно-мистецькі та спортивно-оздоровчі аспекти: освіта, фізична культура, спорт, охорона здоров'я, культура і мистецтво, дизайн, графіка.	...	7
1.1. <i>Малина Валерій Васильович</i> Україна: парадигма зрадництва.	...	7
1.2. <i>Цибульська Вікторія Вікторівна, Сопотницька Олена Валеріївна, Безверхня Галина Василівна, Гаврилова Наталія Володимирівна, Проценко Ганна Олександрівна</i> Морально-вольова підготовка спортсменів.	...	10
1.3. <i>Джигола Борис Ілліч</i> Молекулярні механізми трансформації впл-інфікованих клітин у рак шийки матки.	...	13
Розділ другий.		
Історико-філософська, культурологічна, філологічна та літературознавча специфіка: релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, література.	...	22
2.1. <i>Кадол Олександр Миколайович</i> Антинімецька кампанія царизму в роки першої світової війни.	...	22
2.2. <i>Шушпанніков Олег Миколайович</i> Вплив Інституту капеланів на процеси об'єднання православних церков в Україні.	...	25
2.3. <i>Салата Галина Володимирівна</i> Історія бібліотечної справи України на шпальтах фахових періодичних і продовжуваних видань (2008-2013 рр.): нотатки до історіографії.	...	26
2.4. <i>Лоїк Аліна Іванівна, Заполовський Микола Володимирович</i> Специфіка перекладу інтертекстуальних елементів.	...	37
2.5. <i>Вечірко Оксана Леонідівна</i> Героїчний епос античності і середньовіччя як ціннісне надбання європейської культури (компаративний аспект).	...	40
Розділ третій.		
Особливості розвитку бізнесу, адміністрування, юриспруденції та соціальних наук: економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, публічне управління, адміністрування, право, цивільна та національна безпека, облік, оподаткування, фінанси, банківська та біржова діяльність, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля.	...	57
3.1. <i>Строченко Наталія Іванівна</i> Теоретико-методичні основи дослідження ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства.	...	57
3.2. <i>Ковальова Ольга Михайлівна</i> Теоретичні основи інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств.	...	63

3.3.	<i>Ціватий Вячеслав Григорович</i> Спічрайтинг, публічне мовлення, ораторська майстерність і дипломатична риторика в умовах трансформаційних змін світоустрою й соціуму: міжнародно-політичний та інституціональний аспекти.	...	69
3.4.	<i>Палько Віктор Іванович</i> Особливості правового статусу осіб, які потребують тимчасового захисту.	...	84
Розділ четвертий.			
	Виробничий потенціал, сфера послуг та екологічна складова їх сталого розвитку: промисловість, видавництво, поліграфія, туризм, готельно-ресторанна справа, екологія.	...	92
4.1.	<i>Арсененко Ірина Анатоліївна, Донець Ірина Анатоліївна, Донченко Лариса Михайлівна, Непіша Олександр Вікторович</i> Сучасні аспекти медіаграмотності в туристичному бізнесі України.	...	92
4.2.	<i>Савченко Ольга Михайлівна</i> Сублімаційний спосіб друкування в технології виготовлення дерев'яних паковань: особливості та сфери застосування.	...	93
4.3.	<i>Кравченко Анжела Вікторівна, Фесенко Тетяна Олександрівна, Шуляк Павло Миколайович</i> Новітні технології в будівництві: трансформація галузі у 21 столітті.	...	98
4.4.	<i>Гришко Світлана Вікторівна, Левада Ольга Михайлівна, Прохорова Лариса Анатоліївна, Непіша Олександр Вікторович, Зав'ялова Тетяна Василівна</i> Вплив воєнних дій на стан ґрунтів в Україні.	...	100
4.5.	<i>Кочубей Наталія Андріївна, Моргун Людмила Василівна, Науменко Ніна Миколаївна</i> Безпека та стандарти в будівництві: нові виклики XXI століття.	...	102
4.6.	<i>Худо Володимир Володимирович</i> Управлінські стратегії у готельно-ресторанному бізнесі: перспективи та виклики ефективного управління.	...	103
	Післямова.	...	115

Передмова

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. У колективній монографії буде досліджено сучасні проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, охорона здоров'я, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо.

Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики.

До авторського колективу монографії залучені наступні науковці (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Арсененко Ірина Анатоліївна, Безверхня Галина Василівна, Вечірко Оксана Леонідівна, Гаврилова Наталія Володимирівна, Гришко Світлана Вікторівна, Джигола Борис Ілліч, Донець Ірина Анатоліївна, Донченко Лариса Михайлівна, Зав'ялова Тетяна Василівна, Заполовський Микола Володимирович, Кадол Олександр Миколайович, Ковальова Ольга Михайлівна, Кочубей Наталія Андріївна, Кравченко Анжела Вікторівна, Левада Ольга Михайлівна, Лоїк Аліна Іванівна, Малина Валерій Васильович, Моргун Людмила Василівна, Науменко Ніна Миколаївна, Непша Олександр Вікторович, Палько Віктор Іванович, Прохорова Лариса Анатоліївна, Проценко Ганна Олександрівна, Савченко Ольга Михайлівна, Салата Галина Володимирівна, Сопотницька Олена Валеріївна, Строченко Наталія Іванівна, Фесенко Тетяна Олександрівна, Худо Володимир Володимирович, Цибульська Вікторія Вікторівна, Ціватий Вячеслав Григорович, Шуляк Павло Миколайович Шушпанніков Олег Миколайович.

Авторами монографії досліджено актуальні питання сучасної науки та опубліковано наступні рукописи (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Україна: парадигма зрадництва; Молекулярні механізми трансформації впл-інфікованих клітин у рак шийки матки; Морально-вольова підготовка спортсменів; Антинімецька кампанія царизму в роки першої світової війни; Вплив Інституту капеланів на процеси об'єднання православних церков в Україні; Історія бібліотечної справи України на шпальтах фахових періодичних і продовжуваних видань (2008-2013 рр.): нотатки до історіографії; Специфіка перекладу інтертекстуальних елементів; Героїчний епос античності і середньовіччя як ціннісне надбання європейської культури (компаративний аспект); Теоретико-методичні основи дослідження ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства; Теоретичні основи інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств; Спічрайтинг, публічне мовлення, ораторська майстерність і дипломатична риторика в умовах трансформаційних змін світоустрою й соціуму: міжнародно-політичний та інституціональний аспекти; Особливості правового статусу осіб, які потребують тимчасового захисту; Сучасні аспекти медіаграмотності в туристичному бізнесі України Сучасні аспекти медіаграмотності в туристичному бізнесі України; Сублімаційний спосіб друкування в технології виготовлення дерев'яних паковань: особливості та сфери застосування; Новітні технології в будівництві: трансформація галузі у 21 столітті; Вплив воєнних дій на стан ґрунтів в Україні; Безпека та стандарти в будівництві: нові виклики ХХІ століття; Управлінські стратегії у готельно-ресторанному бізнесі: перспективи та виклики ефективного управління.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові документи, звіти профільних установ, методичні та статистичні матеріали суб'єктів господарювання, матеріали експертних досліджень, аналітичні огляди, опитування, анкетування, наукові та методичні публікації тощо.

55. Мельник В. Внесок Ольги Грушевської в розвиток вітчизняної бібліотечної справи. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 1. С. 39-40.
56. Новальська Т. Вчений, організатор, педагог (про О. Сокальського). *Бібліотечна планета*. 2009. № 4. С. 30-32.
57. Новальська Т.В. Олексій Степанович Сокальський – перший ректор Київського державного інституту культури. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. № 1. С. 34-41.
58. Онищенко О., Дубровіна Л. В.І. Вернадський та його концепція Національної бібліотеки України. *Бібліотечний вісник*. 2013. № 2. С. 3-11.
59. Орлик О. Журнальні видання 20-30-х років XX століття як джерело дослідження видавничої справи в Україні. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 6. С. 37-40.
60. Плитус О. Діяльність бібліотек товариства «Рідна школа» в Галичині в 1924-1939 рр. *Вісник Львівського університету. Сер.: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. Львів. 2010. Вип. 5. С. 116-121.
61. Плитус О. Роль бібліотек товариства «Рідна школа» у вихованні дітей Галичини в першій третині XX століття. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 6. С. 31-34.
62. Плитус О.С. Бібліотеки Українського педагогічного товариства «Рідна школа»: організація роботи, роль у національно-громадському вихованні молоді (1932-1939 рр.). *Четверта наук. практ.-конф. «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства»*. Львів. 25 жовт. 2012 р. Львів: Львівська політехніка. 2012. С. 355-373.
63. Плитус О.С. Роль товариства «Рідна школа» у створенні бібліотечної справи Галичини кінця XIX – першої третини XX століття (історичний аспект). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 3/4. С. 47-51.
64. Рахно О. Бібліотечна справа в Чернігові у 1917 – 1920 рр. (Історична розвідка за матеріалами місцевої преси до 135-річчя Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка). *Бібліотечна планета*. 2013. № 1. С. 26-28.
65. Рогова П. Роль Степана Сірополька у розвитку вчительських бібліотек як спеціальних: до 140-річчя від дня народження відомого бібліотекознавця. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 8. С. 37-40.
66. Салата Г. Бібліотекознавство, інформаційні науки та соціальна справедливність. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. (3). 2019. С. 10-18. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169662> С. 12 (дата звернення: 02.02.2025 р.).
67. Салата Г.В. Асиметрія історіографії: нотатки до постановки проблеми. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 279-282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12.1_67 (дата звернення: 02.02.2025 р.).
68. Сенік Я. До історії заснування бібліотеки Станіславської капітули (публікація архівного документа відділу рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України). *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника /НАН України*. ЛНБ ім. В. Стефаника. Львів. 2008. Вип. 1(16). С. 354-368.
69. Склярєнко Є. Служіння книзі як життєве кредо. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 6. С. 33-36.
70. Склярєнко Є. Юрій Меженко та його Шевченкіана. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 3. С. 42-43.
71. Скішняк Р. Бібліотека та інтелектуальна культура лицарів ордену Святого Гробу Господнього з Мехова: історія – книгозбірня – люди. *Вісник Львівського університету. Сер.: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. 2012. Вип. 7. С. 122-137.
72. Солонська Н. Веніамін Кордт – організатор бібліотечної справи. *Вісник Книжкової палати*. 2010. № 11. С. 32-34.
73. Сташків М. Бібліотеки Львівщини: історичний екскурс. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 9. С. 9-12.
74. Стронська Н. Степан Пономарьов: бібліограф, книгознавець, дослідник, новатор. *Вісник Книжкової палати*. 2010. № 9. С. 36-38.
75. Тешабаєва У.А. Вклад видного ученого, педагога, бібліографа-бібліотековеда Євгенія Карловича Бетгера в розвиток і вивчення бібліографії Східної Азії. *Научные и технические библиотеки*. 2011. № 1. С. 89-94.
76. Шуберт О. Краще за діяльність бібліотек товариства «Просвіта». *Бібліотеки – центри духовної спадщини: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 600-річчю першої писемної згадки про Чернівці*. Чернівці: Прут. 2010. С. 194-199.
77. Яковенко О. Історичні аспекти формування фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського*. Київ. 2012. Вип. 34. С. 171-188.
78. Salata G. Contemporary Ukraine: An Essay on the Asymmetry of State Policy in the Field of Librarianship. *PATH OF SCIENCE. International Electronic Scientific Journal*. 2016. Vol. 2, No 12. p. 1.1.-1.6. P. 1.2. DOI: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.17-1> (дата звернення: 06.02.2025 р.).
79. Stiglitz J. *Making globalization work*. New York: W.W. Norton & Co. 2006. 340 p.

УДК 81'25

Лоїк Аліна Іванівна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Запаловський Микола Володимирович

Кандидат філологічних наук

ORCID: 0000-0002-0779-710X

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

2.4. Специфіка перекладу інтертекстуальних елементів

Дослідження систематизує основні принципи теорії інтертекстуальності, специфікуючи її до завдань перекладу. Визначається перекладознавчий статус базових інтертекстуальних одиниць, уточнюються їхні лінгвістичні та перекладознавчі параметри. Встановлюються форми й функції інтертекстуальних одиниць в німецькомовних текстах та ступінь їхньої відтворюваності при перекладі. Аналізуються можливості збереження функцій інтертекстуальних одиниць при перекладі. Прослідковується типологія факторів, що впливають на переклад інтертекстуальних одиниць. Ключові слова: текст, оригінал, переклад, алюзія, цитата, ремінісценція.

Вступ. На сучасному етапі вплив новітніх літературознавчих теорій на формування теорії художнього перекладу визнається беззаперечною умовою її розвитку. Однією з найактуальніших літературознавчих теорій, яка все частіше перебуває в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних літературознавців, є теорія інтертекстуальності.

Актуальність цього дослідження визначається необхідністю системного вивчення інтертекстуальності як перспективної проблеми художнього перекладу. Мета роботи полягає у визначенні способів відтворення інтертекстуальних одиниць в оригіналі та перекладі матеріалів німецькомовної художньої літератури;

виявлення та обґрунтування оптимальних перекладацьких рішень, які зумовлюються специфікою художньої поетики конкретних творів. Об'єктом розвідки слугують інтертекстуальні одиниці німецькомовної художньої літератури в оригіналі та перекладі, а предметом – способи їхнього відтворення у перекладі.

Методи дослідження. В основі роботи лежить зіставний аналіз оригіналів німецькомовних художніх творів та їхніх україномовних перекладів, при цьому виокремлювалися інтертекстуальні одиниці художньої структури творів та їхніх перекладів. Метод дескриптивного перекладознавчого аналізу став головним інструментом для встановлення способів перекладу інтертекстуальних одиниць та умов їх застосування. Метод лінгвокультурологічного перекладознавчого аналізу став основою з'ясування критеріїв оптимальних перекладацьких рішень при відтворенні інтертекстуальних одиниць у перекладі.

Основна частина. Явище інтертекстуальності давно привертає увагу літературознавців і лінгвістів. Теорія інтертекстуальності, що зародилася у середині минулого століття, стала переходом на новий рівень інтерпретації художнього тексту. Літературознавчий підхід припускає вивчення проблеми інтертекстуальності з погляду літературних впливів, лінгвістичний же – вивчення асоціацій, що виникають у читача в процесі впізнавання у тексті слідів інших текстів. Ця проблема виявляється частиною проблеми читачького сприйняття.

Категорія інтертекстуальності виявляє себе у двох планах: авторському й читачькому, причому обидва зумовлені загальною культурною пам'яттю. Навіть якщо автор замислив створити текст, котрий немає аналогів у світі літератури, то це зовсім не значить, що в цьому оригінальному тексті буде неможливо відшукати інтертекстуальні зв'язки. Досвідчений читач зможе побачити зовнішню або ж внутрішню інтертекстуальність. Зовнішня інтертекстуальність передбачає процес пригадування читачем схожого художнього твору, коли ж внутрішня інтертекстуальність розуміється як знаходження у тексті запозичених фраз та зворотів.

Інтертекстуальність стала одним із найважливіших критеріїв вивчення тексту. Такий критерій є досить важливим, оскільки забезпечує можливість об'єднання текстів і навіть можливість їх продовження.

Багато дослідників вважають, що, наприклад, неточне цитування може відображати лінгвістичну трансформацію раніше відомого образу в образ новий, зовсім відмінний, побудований за спільною семантичною моделлю із першоджерелом. Все це свідчить про те, що інтертекстуальність може розглядатися не лише як літературознавча, а й лінгвістична проблема.

Інтертекстуальний підхід до інтерпретації тексту, в широкому сенсі передбачає зіставлення типологічно схожих явищ (творів, жанрів, напрямків) як варіацій на схожі теми і структури. У більш вузькому варіанті такий підхід являє собою знаходження у тексті конкретних, вербалізованих прикладів «чужого слова», котрі займають конкретні позиції у ньому [1, с. 122]. Кожний твір, вибудовуючи своє інтертекстуальне поле, створює новий текст. Завдяки інтертексту прецедентний текст займає своє місце у ширшому культурно-літературному контексті.

На основі систематизації літературознавчих досліджень можна зазначити, що під інтертекстом розуміють: внутрішньотекстовий взаємозв'язок різних дискурсів; будь-який текст як «нову тканину, зіткану зі старих цитат»; кілька творів, які виявляють схожість елементів і утворюють міжетекстовий простір; текст, що містить цитати; підтекст як елемент семантичної структури твору.

Інтертекстуальність є однією з характерних ознак мови художньої літератури. І хоча існує кілька підходів до вивчення інтертекстуальності, а також багато визначень даного поняття, проте спільним є той факт, що інтертекстуальність є важливим культурним явищем, яке стало ознакою сучасності та вимагає ґрунтовних досліджень у галузі лінгвістики та перекладознавства.

Цитата – одне із основних понять інтертекстуальності, хоча так само як і інтертекстуальність не є однозначним, тому воно привертає увагу дослідників, які намагаються подати своє розуміння цитати як текстового феномену в системі координат інтертекстуальності.

Традиційно, тобто у вузькому значенні, цитата – це дослівне відтворення фрагменту будь-якого тексту, з обов'язковим покликанням на джерело запозичення. Як бачимо, таке трактування передбачає обов'язковість трьох компонентів: по-перше, ідентифікатор – «відтворення фрагменту будь-якого тексту»; по-друге, конкретизатор – дослівність; по-третє, атрибуція – «обов'язкове покликання на джерело». Статус цитати може отримати будь-який інтертекст, який реципієнт сприймає як маркер цілого.

Що ж до алюзії, то її розуміють як використання в мові чи в художньому творі загальновідомого вислову як натяк на добре відомий факт, історичний чи побутовий.

Ремінісценція, як форма інтертекстуальності, є авторським нагадуванням читачеві про ранішні літературні факти та їх текстові компоненти. За своєю функцією, літературною суттю ремінісценція подібна до стилізації та алюзії, однак, на відміну від них, вона неусвідомлена автором і виникає внаслідок сильного впливу на нього творів інших письменників. Якщо ж ремінісценція є результатом авторської інтенції (тобто свідоме її використання), то в такому випадку вона розрахована на спільну поетичну парадигму та асоціативне

сприйняття реципієнтом. Таким чином, ремінісценція – це усвідомлене чи неусвідомлене відтворення автором знайомої фразової чи образної конструкції з іншого художнього твору. Безумовно, ідентифікувати ремінісценцію у тексті, орієнтуючись на її неусвідомлене використання, важко.

Отже, проаналізувавши типологічні спроби видів і форм взаємодії текстів, різні підходи дослідників до виділення різновидів інтертекстуальності та її елементів, стає зрозуміло, що проблема типології інтертекстів потребує подальшої розробки в напрямі акцентування лінгвістичного та перекладознавчого аспектів цього питання.

Виявити інтертекстуальність можна, спираючись на певні мовні маркери (способи реалізації різноманітними мовними, або невербальними засобами), котрі є наявні у кожному тексті, що містять інтертекстуальні елементи. Основними такими маркерами категорії інтертекстуальності, як ми вже зазначили вище, можуть бути цитати, алюзії, ремінісценції. Досліджуючи проблему реалізації таких елементів у німецькій художній літературі та її перекладі, ми звернули нашу увагу на текстові паралелі у Маріанні Грубер та Франца Кафки, де можна було чітко простежити їх застосування, а також на спроби їх перекладу українською мовою.

У передмові до першого видання свого роману, М. Грубер пише, що мета – завершити один із текстів Ф. Кафки – це завдання, що заздалегідь приречене на невдачу. Однак, із усіх великих незавершених творів Ф. Кафки, саме «Замок» фактично потребує завершення.

Головний герой книги К. у австрійської письменниці не схожий на землеміра у Кафки. Він вбирає у себе риси самого письменника та одночасно стає утіленням інших героїв Кафки. Персонаж М. Грубер бачить страшні сни, котрі детально описані у щоденниках Кафки: нового К. гнітить відчуття провини перед своїм батьком, перед сім'єю, він згадує про листа, котрого відправив своєму батькові сам Кафка. А отже, кожне нове речення роману є певним посиланням до пратексту, тобто виявляє інтертекстуальні зв'язки з творчістю австрійського письменника і фактами його біографії.

Після детального аналізу роману Ф. Кафки «Замок» і постмодерного роману М. Грубер «В замок» нами було встановлено, що найпоширенішим способом прояву інтертекстуальності аналізованого тексту є алюзія. Наведімо приклад алюзії із роману «В замок»:

«Mag sein, daß ich nicht lieben kann, sagte er nach einer Weile. Vielleicht habe ich nur die wartende Stille kennengelernt, die durch dieses „ich liebe dich“ hätte aufgelöst werden sollen, dieses endlose Schweigen, in dem das Leben noch nicht ist oder schon aufhört, man weiß es nicht» [4, с. 99].

Цей уривок перегукується із оригінальним текстом Ф. Кафки:

«Die abweisende Gestalt, die ich immer traf, war nicht die, welche sagt: „Ich liebe dich nicht“, sondern welche sagt: „Du kannst mich nicht lieben, so sehr du es willst, du liebst unglücklich die Liebe zu mir, die Liebe zu mir liebst dich nicht“. Infolgedessen ist es unrichtig, zu sagen, dass ich das Wort „Ich liebe dich“ erfahren habe, ich habe nur die wartende Stille erfahren, welche von meinem „Ich liebe dich“ hätte unterbrochen werden sollen, nur das habe ich erfahren, sonst nichts» [5, с. 420].

В перекладі щоденника Ф. Кафки, виконаному Олексом Логвиненком, помічаємо майже точну передачу автором оригінального тексту:

«Мене завжди відштовхували не ті жінки, котрі кажуть: «Я тебе не кохаю», а ті, котрі кажуть: «Ти не можеш мене кохати, хоч би як того хотів, ти, на свою біду, кохаєш власне кохання до мене, а кохання до мене не кохає тебе». Тим-то не можна сказати, що я пізнав слова «я тебе кохаю», я пізнав тільки тишу очікування, яку мали порушити мої слова «я тебе кохаю», лиш це я пізнав, більш нічого» [3, с. 211].

У романі «В замок» М. Грубер також часто використовує і дослівне цитування, при чому такі цитати або маркуються графічними засобами, або підкреслюються введенням перед такою цитатою висловлюванням, котре слугує вихідним пунктом до подальших міркувань персонажа:

«Hatte man ihm nicht irgendwann angeraten, bescheidener zu sein? Oder gehörte das noch zu seinem Traum, der ihn im Erwachen flüchtig berührt hatte. Der Name Frieda fiel ihm ein. Und irgendeine Wirtin. Er hatte noch ihre Worte im Ohr, Traumworte: Morgen bekomme ich ein neues Kleid, vielleicht lasse ich dich dann holen. Sie hatte ihn nicht holen lassen» [4, с. 5].

Очевидним є той факт, що авторка використовує немарковану цитату із оригінального тексту:

«K. war schon im Flur, und Gerstäcker hielt ihn wieder am Ärmel fest, als die Wirtin ihm nachrief: „Ich bekomme Morgen ein neues Kleid, vielleicht lasse ich dich holen» [5, с. 235].

Читаємо переклад такої цитати у Наталки Сняданко:

«К. був уже в коридорі, коли за його рукав знову міцно вчепився Герштекер, а господиня крикнула йому навздогін:

– Завтра мені привезуть нову сукню, можливо, я тебе покличу» [2, с. 310].

Слід також зазначити, що для опису певної ситуації використовується не лише цитата, але й асоціації, пов'язані із нею. Немарковані графічні цитати у більшості випадків модифікуються автором і стосуються того контексту до якого вони включені.

Висновки. В ході нашого дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Інтертекстуальність є однією з найбільш помітних властивостей художньої літератури, невідтворення якої в перекладі порушує поетику власне твору.
2. Це явище розглядається як найвиразніший прийом і невід'ємна частина літературного твору.
3. Визнання значущості інтертекстуальності при сприйнятті художнього тексту зумовило потребу вивчення цієї проблеми і в перекладознавчому ракурсі.
4. При розгляді відтворення інтертекстуальності в перекладі особливої уваги потребує врахування їхньої специфіки, яка зокрема проявляється у наявності в творах алюзій, ремінісценцій та цитат.
5. При перекладі інтертекстуальних одиниць важливу роль відіграє фактор володіння читачем перекладу фоновою інформацією при розкодуванні інтертекстуальних вкраплень.

Отримані результати не вичерпують проблематики, яку порушено в цій роботі, а відтак потребують подальшого розгляду.

Джерела.

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: ВЦ Академія, 2004. 342 с.
2. Кафка Ф. Замок: роман / пер. з нім., передмова та примітки Н. В. Сняданко. Харків: Фоліо, 2008. 317 с.
3. Кафка Ф. Твори: оповідання, романи, листи, щоденники; передм. Д. Затонського. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2012. 592 с.
4. Gruber M. Ins Schloss. Innsbruck, Wien: Haymon-Vg., 2004. 240 S.
5. Kafka F. Das Schloss. Roman. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Vg. GmbH, 1983. 366 S.

УДК 82-94

Вечірко Оксана Леонідівна
Кандидат філологічних наук, доцент
ORCID: 0000-0002-7326-167X

Центральноукраїнського державного університету ім.Володимира Винниченка

2.5. Героїчний епос античності і середньовіччя як ціннісне надбання європейської культури (компаративний аспект)

Вступ. Сьогодні в умовах російської агресії дослідження концепції героїчного характеру у національних епосах різних часів, зокрема античності та середньовіччя, набуває особливої актуальності, адже їх герої стають носіями найкращих людських якостей. На думку Ю. Ковбасенко, «в епосі активно формується «чуття єдиної родини»: специфічний менталітет нації, шкала її духовних і моральних цінностей...»¹², а Н. Ярмоленко переконана, що «українців можна назвати нацією із вираженим героїчним началом...»¹³. Дослідження жанру героїчного епосу є актуальним і у контексті європейської ціннісної парадигми, адже головним засадничим принципом ЕС розглядається «мир як відсутність збройних конфліктів та вирішення конфліктів між державами, якщо вони виникають, мирно, шляхом перемовин»¹⁴.

Серед українських дослідників різні аспекти героїчного епосу досліджували Беценко Т.¹⁵, Шинкарук В.¹⁶, Ярмоленко Н.¹⁷, але окремого дослідження щодо вивчення компаративного аспекту західноєвропейського героїчного епосу античності та середньовіччя немає.

Словник літературознавчих термінів подає наступне тлумачення дефініції «героїчний народний епос – це збірна назва фольклорних творів різних жанрів, в яких відображена воля, завзяття народу у боротьбі з ворогом, злом, кривдою, соціальним і національно-релігійним гнітом, прославляються розум, сила, мужність воїнів, богатирів, народних месників»¹⁸. Героїчний епос базується на культі героя. Важливо з'ясувати, що означає поняття героїчного у літературному творі: «Героїчне... в літературі – одна з форм вияву високого – поетичне звеличення засобами художнього слова вчинків героїв, покликаних захищати ідеали добра, справедливості,

¹² Ковбасенко Ю. Антична література : навч. посіб. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. С. 18

¹³ Ярмоленко Н. Системні ознаки героїчного епосу // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки, 2009. (№159). С. 191

¹⁴ Чердніченко А. А. Європейські цінності: теоретичні засади формування // Державне управління та місцеве самоврядування, 2020, вип.1 (44). С. 22

¹⁵ Беценко Т. Аспекти дослідження народного героїчного епосу Слово і час: науково-теоретичний журнал. 2012. № 1. С. 51-65.

¹⁶ Шинкарук В. Ф. Аз-Буки. Літературно-мистецькі студії. Житомир: Полісся, 2015. 278 с.

¹⁷ Ярмоленко Н. Український усний героїчний епос: динаміка традиції [Текст]: монографія. К. ; Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2010. 552 с.

¹⁸ Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. К.: ВЦ. «Академія», 1997. С. 155

Післямова

У колективній монографії було досліджено актуальні питання розвитку сучасного суспільства. Висвітлено та проаналізовано сучасні проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, охорона здоров'я, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо.

Над створенням колективної монографії працювали автори, які представляють наступні профільні наукові, навчальні, науково-педагогічні, творчі та мистецькі заклади та установи (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Інститут поліграфії та медійних технологій, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний університет культури і мистецтв, Криворізький національний університет, Луцький національний технічний університет, Львівський національний університет імені Івана Франка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Одеська морська академія», Прилуцький технічний фаховий коледж, Сумський національний аграрний університет, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, ТОВ «Сінево Україна», Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Центральноукраїнського державного університету ім. Володимира Винниченка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Авторами монографії було досліджено актуальні питання сучасної науки та опубліковано наступні рукописи (інформацію подано мовою оригіналу рукописів авторів): Україна: парадигма зрадництва; Молекулярні механізми трансформації впл-інфікованих клітин у рак шийки матки; Морально-вольова підготовка спортсменів; Антинімецька кампанія царизму в роки першої світової війни; Вплив Інституту капеланів на процеси об'єднання православних церков в Україні; Історія бібліотечної справи України на шпальтах фахових періодичних і продовжуваних видань (2008-2013 рр.): нотатки до історіографії; Специфіка перекладу інтертекстуальних елементів; Героїчний епос античності і середньовіччя як ціннісне надбання європейської культури (компаративний аспект); Теоретико-методичні основи дослідження ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства; Теоретичні основи інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств; Спічрайтинг, публічне мовлення, ораторська майстерність і дипломатична риторика в умовах трансформаційних змін світоустрою й соціуму: міжнародно-політичний та інституціональний аспекти; Особливості правового статусу осіб, які потребують тимчасового захисту; Сучасні аспекти медіаграмотності в туристичному бізнесі України Сучасні аспекти медіаграмотності в туристичному бізнесі України; Сублімаційний спосіб друкування в технології виготовлення дерев'яних паковань: особливості та сфери застосування; Новітні технології в будівництві: трансформація галузі у 21 столітті; Вплив воєнних дій на стан ґрунтів в Україні; Безпека та стандарти в будівництві: нові виклики XXI століття; Управлінські стратегії у готельно-ресторанному бізнесі: перспективи та виклики ефективного управління.

Видавництво висловлює щире подяку колективу авторів за їх роботу та особистий внесок у розвиток вітчизняної науки.

Наукове видання

Динаміка та специфіка сталого розвитку суспільства

Колективна монографія

© Колектив авторів

ISBN 978-617-7886-69-2 • DOI: 10.61718/mon202502

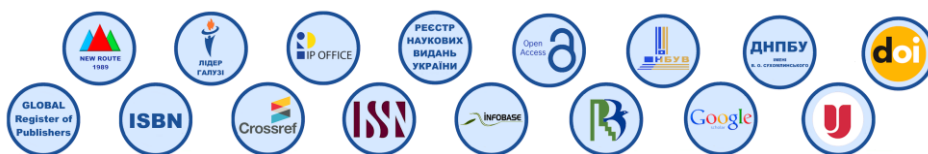
Видання українською мовою

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman». Авторські аркуші – 12,7

Видавець СГ НТМ «Новий курс». Наукова установа
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна
Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber: +380970440309
Сайт: www.newroute.org.ua

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції: ДК № 8013 від 22.11.2023.
Зареєстровано у Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886.

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art

Приєднуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!